

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและประชากร ที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์แท้จริง ซึ่งแทนด้วยจำนวนบุตรเกิดรอด และภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการ ซึ่งแทนด้วยจำนวนบุตรที่คาดหวังและจำนวนบุตรที่ต้องการ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่อง ระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย ในส่วนของเขต ชนบทรอบที่สอง ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลในปี ๒๕๑๕ และปรากฏผลการศึกษาโดยสรุปดังนี้

๑. จำนวนบุตรทั้งสามประเภท ผลจากการวิเคราะห์พบว่า จำนวนบุตรเกิดรอดเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นจำนวนบุตรที่คาดหวัง และจำนวนบุตรที่ต้องการมีน้อยที่สุด ยกเว้นในกลุ่มสตรีที่ไม่มีความรู้ การป้องกันการปฏิสนธิซึ่งมีจำนวนเกิดรอดน้อยกว่าจำนวนบุตรที่คาดหวัง และในกลุ่มผู้ที่ทำงานก่อน การสมรสประเภทที่ทำงานใช้ฝีมือ มีจำนวนบุตรเกิดรอดเท่ากับจำนวนบุตรที่คาดหวัง และจำนวนบุตร ที่ต้องการมีน้อยที่สุด และในกลุ่มผู้ที่เคยทำคลอดที่อนามัย บ้านหมอตำแย โรงพยาบาลและคลินิก ซึ่งมี จำนวนบุตรที่คาดหวัง เท่ากับจำนวนบุตรที่ต้องการและมีจำนวนบุตรเกิดรอดน้อยที่สุด

๒. ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของสตรี พบว่าภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสตรีเช่น ระยะเวลาสมรส อายุ อายุแรกสมรส การศึกษา ประสบการณ์ในการอยู่ เขตเมือง การทำงานก่อนและหลังการสมรส มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่สถานที่เกิดของสตรีไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ทั้งสองประเภท

๓. ภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรของสามี พบว่าภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสามีที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เพียงปัจจัย เดียวคือ การศึกษา ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่นอายุแรกสมรส อาชีพและรายได้แต่ละเดือน สถานภาพการ ทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์เพียงบางส่วน

๔. การตายของทารก การตายของทารกมีผลเป็นอย่างมากต่อภาวะเจริญพันธุ์และยังเป็น ไปในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๕. ความสัมพันธ์ในการทำลอด ความสัมพันธ์ในการทำลอดซึ่งประกอบด้วยบุคคล และสถานที่ที่เกยทำลอดหรือต้องการทำลอดในครั้งต่อไป มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในระดับที่ไม่มากนัก

๖. ทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการมีบุตร ทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการมีบุตรน้อย (สองคน) และการมีบุตรมาก (๕ - ๗ คนขึ้นไป) มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๗. ความรับรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิและการปฏิบัติ ๑ มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ที่แท้จริงและภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการในบางส่วน แต่ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิของสตรีและสามี มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๘. การพิสูจน์สมมุติฐาน พบว่า ตัวแปรอิสระ ๑๘ ตัวจาก ๒๔ ตัว มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และมีตัวแปรอิสระ ๖ ตัวที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน นอกจากนี้ มีตัวแปรอิสระ ๒ ตัวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ในทิศทางเดียวกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๙. ระยะเวลาสมรสของสตรี ในกลุ่มผู้สมรสมาแล้ว ๑๐ ปีขึ้นไป ตัวแปรอิสระมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างมากกว่ากลุ่มอื่นและสอดคล้องกับความสัมพันธ์รวม และกลุ่มอื่น ๆ นั้น พบว่าในกลุ่มผู้สมรสมาแล้ว ๐ - ๔ ปี ไม่มีความแตกต่างกันนักกับตัวแปรอิสระไม่มีผลต่อตัวแปรตาม ส่วนผู้สมรสมาแล้ว ๕ - ๙ ปี ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์รวมและไม่มีรูปแบบที่แน่นอน

๑๐. ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด การศึกษานี้ไม่อาจวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรว่ามีมากน้อยอย่างไร แต่ได้ไขผลต่างของจำนวนบุตรทั้งสามประเภทที่เกิดจากความแตกต่างของแต่ละปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ ดังปรากฏในตารางที่ ๕๑ ซึ่งพบว่า การตายของทารก เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่แท้จริงมากที่สุด โดยทำให้เกิดผลต่างของจำนวนบุตรเกิดรอดถึง ๕.๕ คน (สตรีที่ทารกตาย ๓ คนขึ้นไป มีบุตร ๑๐.๑ คน - ผู้ไม่มีการตายของทารกมีบุตร ๔.๖ คน = ๕.๕ คน)

และพบว่าอายุของสตรีเป็นปัจจัยมีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการมากที่สุด โดยทำให้เกิดผลต่าง
 ของจำนวนบุตรที่คาดหวังและจำนวนบุตรที่ต้องการมากที่สุด คือจำนวนบุตรที่คาดหวัง แยกต่างกัน ๓.๐
 (สตรีที่อายุ ๔๕ ปีขึ้นไป คาดว่าจะมีบุตร ๖.๐ คน ส่วนสตรีที่อายุระหว่าง ๑๕ - ๒๔ ปี คาดว่าจะมี
 บุตร ๓.๐) และจำนวนบุตรที่ต้องการแตกต่างกับ ๑.๕ คน (สตรีที่อายุ ๔๕ ปีขึ้นไป ต้องการมีบุตร
 ๔.๕ คน - สตรีที่อายุระหว่าง ๑๕ - ๒๔ ปี ต้องการมีบุตร ๓.๐ คน = ๑.๕ คน)

ตารางที่ ๔๑

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับผลต่างของจำนวนบุตร เกิดรอด
บุตรที่คาดหวังและบุตรที่ต้องการ และความเป็นไปในทางเดียวกับ
สมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปใน ทางเดียวกับ สมมติฐาน	ผลต่างของจำนวนบุตร		
		เกิดรอด	คาดหวัง	ต้องการ
การตายของทารก : ๓ ขึ้นไป - ไม่มี	เป็น	๕.๕	๑.๗	.๕
อายุ : ๔๕ ขึ้นไป - ๑๕ - ๒๔	เป็น	๕.๗	๓.๐	๑.๕
ระยะเวลาสมรส : ๑๐ ขึ้นไป - ๐ - ๔	เป็น	๕.๔	๒.๗	๑.๐
การศึกษาของสตรี : ต่ำสุด - สูงสุด	เป็น	๓.๒	๑.๘	.๕
สถานที่เคยทำคลอด : บ้าน - โรงพยาบาล	เป็น	๒.๘	๑.๘	๑.๑
อายุแรกสมรสของสตรี : ต่ำกว่า ๒๐ - ๓๐ ขึ้นไป	เป็น	๒.๕	๑.๕	๑.๓
บุคคลที่เคยทำคลอด : หมอตำแย - แพทย์	เป็น	๒.๔	๑.๔	.๕
การศึกษาสามี : ต่ำสุด - สูงสุด	เป็น	๑.๖	.๕	.๕
อาชีพก่อนสมรสของสตรี : ไม่ทำ - ทำไร่ทำมือ	เป็น	๑.๔	.๖	.๕
อาชีพสามี : ไม่ทำ - การผลิต	บางส่วน	๑.๓	.๔	.๖
สถานที่ต้องการทำคลอด : บ้าน - โรงพยาบาล	เป็น	๑.๒	๑.๐	.๖
อยู่เขตเมือง : ไม่เคย - เคย	เป็น	๑.๐	.๗	.๖
อายุแรกสมรสสามี : ต่ำกว่า ๒๐ - ๓๐ ขึ้นไป	บางส่วน	๑.๐	.๖	.๒
บุคคลที่ต้องการให้ทำคลอด : หมอตำแย - แพทย์	เป็น	.๕	.๗	.๕
การมีบุตรน้อย : ผลเสีย - ผลดี	เป็น	.๕	๑.๐	๑.๑
ทัศนคติของสามี : ไม่เห็นควย - เห็นควย	เป็น	.๖	.๖	.๗
ทัศนคติของภรรยา : ไม่เห็นควย - เห็นควย	เป็น	.๕	.๖	.๖
การมีบุตรมาก : ผลดี - ผลเสีย	เป็น	.๕	.๖	.๖

ตารางที่ ๕๑ (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปใน ทางเกี่ยว สัมพันธ์ฐาน	ผลต่างของจำนวนบุตร		
		เกิดรอด	ภาคหวัง	ต้องการ
อาชีพหลังสมรส: ไม่ทำ - ทำ	เป็น	.๔	.๕	.๓
ความรู้: ๓ ขึ้นไป - ไม่มี	บางส่วน	.๓	.๐	.๔
สถานภาพการทำงานสามี: ไม่ทำ - ทำให้ครอบครัว	บางส่วน	.๒	.๑	.๑
รายได้ของสามี: ต่ำสุด - สูงสุด	ไม่	.๒	.๐	.๐
การป้องกัน: ไม่เคย - กำลังใช้	บางส่วน	.๐	.๕	.๕
สถานที่เกิด: ชนบท - เมือง	ไม่	.๐	.๓	.๔

หมายเหตุ

ทัศนคติ คือทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ

ความรู้ คือความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ

การป้องกัน คือการป้องกันการปฏิสนธิ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงานประชากรชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ยังเป็นพื้นฐานสำหรับการที่อภิปรายเรื่องนี้โดยละเอียดต่อไป รวมทั้งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยในการพัฒนาสมมุติฐานเพื่อการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ต่อไป และพร้อมกันนี้ก็ได้ขอเสนอแนะที่ได้จากประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี ดังนี้

๑. การที่ศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรจะมีการถามจำนวนบุตรที่ต้องการของสตรีและชายที่ยังไม่สมรสด้วย เพื่อให้ทราบถึงทัศนะของบุคคลว่าต้องการมีบุตรเมื่อสมรสแล้วก็ตาม อันจะทำให้สามารถเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการของบุคคลที่สมรสแล้วกับผู้ที่ยังมีโสดสมรสได้ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการซึ่งอาจนำไปสู่การวางแผนเศรษฐกิจสังคมและประชากรที่เหมาะสมต่อไปได้

๒. การศึกษา ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่แท้จริงและภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการนั้น ควรจะให้ได้ทราบว่ามีปัจจัยใดที่มีความสำคัญและตัวกำหนดที่แท้จริง